

Hajmito fon Doderer
Poslednja pustolovina

1.

Jutro koje se dizalo iznad pošumljenog sedla položilo je svoje promjenljive i varljive boje na nebo bez oblaka, glatko i čisto kao lak. Jedan zarubljen krševit vrh, desno od izlaska sunca, iznebuha zureći iz šuma, zamaglio se kasnije bledoružičastom bojom mesa.

Ali sada je istok još bio zelenkast, a ovde na obodu šume ispod džinovskog drveća utaborila se gusta tama. Iz nje je iskočio jedan plamičak, zaškriko, narastao, pa se ukazao muškarac kako posluje oko oživljene vatre. Pozadi su trupkali konji. Pošto je pristavljen kotlić, oko kojega su obigraivali plamenovi, muškarac mrke, kolebljive konture pokrenuo se ka obodu šume i pogledao ka životinjama.

A pod drvećem je oživelo još nešto.

Još neko se odmotavao iz ćebadi i bundi, u koje je poluodeven bio legao, pa se osovio na noge. Najpre Goven, „ecuyer“ ili štitonoša „banniera“ (stegonoše) Ruja od Faneza. Potom se probudio drugi od konjušara, ali tek pošto ga je njegov drugar prodrmao. Gospodara Ruja ostavili su da spava sve do zgotovljenog jutarnjeg čalabrčka.

Biće to krepka mesna supa, ubrzo se mogla i omirisati, uzavrela je i ključala. U međuvremenu, posle hranjenja i pojenja, osam konja koji su stajali uz obod šume pripremljeno je za polazak, prvo tri tovarne životinje sa tovarnim sedlima, koliko je to već bilo moguće, jer je gospodar Ruj nastavio mirno da spava na svojim ćebadima, a kotlić i pribor za jelo su i dalje bili potrebni. Dvojica momaka zatim polako osedlaše i ostale konje, a da se pre toga nisu opasali. Gospodarev „Destrier“ ili bojni at ostao je ipak s podsedlicom i oglavom, kakav je i bio; tog teškog konja, po opštem običaju, gospodar Ruj je na putu mahom puštao da ide neosedlan, a jahao je drugog, jednog malog i lakog mrkova. Sedlajući svog konja – zvao se „Beaujeu“ – Goven mu je brbljao i mrmljao na uvo. Dečko je imao šesnaest godina. Konji dvojice momaka bili su veoma teški, izdržljivi i hladnokrvni, jednako kao tovarne životinje, od kojih je svaka na tovarnom sedlu imala teret tek polovine jahača, zbog čega su na dužim putovanjima korišćeni kao jahaći konji, kao zamena, kada bi se druge životinje premorile. O sedlima momaka i paža bili su okačeni kratki lukovi u njihovim bisagama i pored njih strelama napunjeni tobolci.

Dok su se Goven i oba momka prali na obli-

žnjem potoku – gde su i čuture napunili – od čega su se osvežili i obodрили, gospodar Ruj se napokon pokrenuo i oslobodio bunde. Osovio se na noge, pogledao preko ka mastiljavoј šumi i ružičastom vrhu, zatakao dva prsta u usta i zazviždao. Goven je dotrčao sa momcima. Crvenkaste linije sijale su između stabala duboko u šumi. Sunčeva lopta, čista i okrugla, uzdigla se iznad obzorja.

Pola sata kasnije, pošto su pokušali jutarnju supu i svaki povukao dobar gutljaj vina iz mešine, već su ujahali u ovde vodoravnu šumu koja se ubrzo sklopila oko njih; i s tim su gospodar Ruj i njegovi ljudi, dospevši na tu šumovitu visoravan, ostavili iza sebe livade i pašnjake predgorja. Tu je postojala neka vrsta puta između stabala, koji je čak bio poširok, ali se nigde nije činio izriven kolotečinom ili ugažen, bio je mek od mahovine, tu i tamo opet obrastao žbunjem. Na čelu je živahnim korakom išao mrkov gospodara Ruja, čiji je jahač na sebi nosio samo laku i gipku verižnjaču, ali ipak gologlav, bujne crne kose bez kacige. Crveno bojno koplje, koje je postavio na desnu uzengiju, pokretima vrha je pratilo i resilo svaki korak konja. Levo pored „baniera“ jahao je Goven, a na izvesnom odstojanju, sledili su ih momci, ali ne vodeći teretne

konje, jer su ovi ležerno gazili o dugačkim kajasima.

„Evo dakle puta“ viknu Goven. „Već ste znali o njemu od minstrela“.

„Ne mogu reći da sam nešto znao“, polako odgovori Ruj. „Kazati mogu samo da je minstrel o tome pričao. Ali takve priče su mahom varava znanost.“

„Ali ne i ovaj put.“

„Strpićemo se“, reče Španac. „Ali ako je drugde bio u pravu kao s ovim putem, onda će biti u redu.“

Dečakove oči tmolo zasijaše, kako to obično biva kod ljudi jače imaginacije, kad im pred unutrašnje oko živopisno i uzbudljivo izađe kakva slika.

„Mi ćemo“, povikao je, podižući se u sedlu, „jahati kroz šumu, ma koliko duboka bila, i ubiti gmaza, merio on ne samo šezdeset već stotinu konjskih dužina, te ćemo tako ispuniti vojvotkinjin uslov i doći u Montefal, zatrubiće trube i Vi ćete uzeti Liduan za suprugu. Da l' ćete je i voleti?“

„A kako bih to znao?“, reče Ruj smejući se i sakri iza svog smeha neprijatno saznanje svoje potpune samoće pored ovog srećnog sanjarskog deteta; a možda i apsurdnost ovog podu-

hvata koji sada počinje; jer nije bio baš sasvim sumnjičav u vezi s minstrelevim izveštajem.

Šuma je ličila na ogromnu dvoranu sa stubovima. Ranojutarnja trezvenost, uprkos tome što je pojeo obilan obrok, naterala je gospodara Ruja da sve oseti još jasnije i bistrije: svaki udar kopita, cvilenje kožne opreme, rzanje tovarnog konja pozadi, sve se to dešavalo nasumično i ograničeno u okolnoj tišini. Ni najmanji povetarac nije milovao obraze. Nepokretno je ostajalo granje, nepokretne su ostajale duge brade mahovine na svetlim stablima, od kojih je red za redom postrance ulazio u vidno polje i gubio se pozadi, tu i tamo ustrojeni na uskom zraku sunca u isprepletenim dubinama šume i povezani njome, kao žice harfe iz nastajuće tonske lestvice.

Posle mnogog pustolovnog lutanja, koje se činilo saobrazno već opadajućem staležu, ovde se jahalo u susret verovatno poslednjoj pustolovini, i to nikako samo u smislu da je iza toga mogla da stoji smrt, ili u drugom slučaju tek onaj duboko otrežnjujući uvid u varljivost svih odslušanih priča: ne, prava, velika pustolovina bi još mogla da naknadno da smisao ovom tumaranju, pa čak i da otkrije smisao sopstvenog života kao takvog. Bio je to muž od četrdest leta.

Ova dob je u izvesnom pogledu tajanstvena, pogotovo kada neko još nije doneo odluku, još nigde nije konačno privezao čamac. Bio je to muž od četrdeset leta, koji je retko duže vreme živeo na istom mestu te je dakle jedva stekao prijatelje. Konj je klimao glavom i koračao, crveno bojno koplje pokazivalo je njegove kretnje. Taj muž je bio sam.

Bio je sam i nosio je u sebi rasprostranjeni svet: svet od kulica i zabata gradova, šumskih dolina, od zamkova koji su stajali maleni i poput naoštrenog kamena u sjaju sunca na zalasku, daleko iznad prašnjave trake puteva; svet u koji, takoreći, zaustavljajući ga i završavajući ga, tu ili tamo, kada se dostigne obala, uđe plavo more, ostavljajući čoveku ništa drugo nego da se prepusti pogledu; a tek mnogo kasnije da razmišlja o pronalaženju broda. Zemlja u Svetoj zemlji bila je žuta, kao i zidine tamošnjih gradova, a u bitkama su ratni pokliči šarenog, braonkastog neprijatelja bili tako prodorni kakvi se pre nikada nisu čuli. Kraljev dvor, međutim, okončao je svet na isti način kao i more i zaustavio ga: jer su u tihim sobama sve žene hodale pod staklom koje su potom skroz probile. Ovde je i danas curilo iz sećanja kao opijat, iz mnoge slepoočnice ispod kape od čipke i zlata ili iz nabrane halje. Na naj-

dubljem dnu ovih skladišta prošlosti, međutim, svetlucala je tu ili tamo poneka tačka, možda kuća, zaboravljena soba ili pejzaž, gde je čovek verovatno nekad morao biti i kuda se u isti mah uvek zaputio: tamo su bila bujna dolinska dna, ispresecana mirnim potocima, u kojima se u odsjaju tamnilo zelenilo obala...

„Ko je bio minstrel i kako je izgledao?“ – ponovo se oglasio Goven – „odavno htjedoh to da Vas pitam.“

„Minstrel...“, reče Ruj na svoj polagani način i začuta.

„Da, taj što Vam je pripovedao o Montefalu i što Vam je ispevao pesmu koju ste me naučili.“

„Bio je izvanredan čovek, i mimo svoje umetnosti, a s malčice kosim očima ličio je maltene na Sararacena. Uz to je znao odlično da rukuje lúkom.“ I gospodar Ruj je jednim pokretom brade pokazao na oružje okačeno o Govenovo sedlo. „Verovatno je bio od istog staleža kao ti; njegov otac je verovatno bio u službi nekog viteza. Začudo, kao što znaš, zaboravio sam mu ime.“

„A burg¹ Montefal dakle stvarno postoji, kako rekoste, i vojvotkinja Liduan i 'zatvorena zemlja'?“

¹ Grad sa zamkom na uzvišenju u središtu (prev.)

„Ali tako se zove tek od pre nekoliko godina, otkad se naime zmaj navodno pojavio iz šuma. Da, vojvodina, burg i Liduan zaista postoje jer nekoć sam lično razgovarao s izaslanikom vojvotkinje na dvoru. U to dakle nimalo ne sumnjam; uostalom to je opštepoznato.“

„Da li je još živa?“, zamišljeno reče Goven koji bi bio srećan da se uveri ne samo o zmaju, već, činilo se, i o Montefalu i njegovoj gospodarici.

„Dabome“, ravnodušno reče Ruj.

„Ali kako se to može znati? Kako dolaze vesti iz 'zatvorene zemlje'?“

„Pogrešno si me razumeo, dobri moj dečaće“, reče Ruj. „Zemlja je zatvorena samo s jedne strane, naime s one prema kojoj mi jašemo, šumom i, što se kaže, pre svega zmajem. Inače je po svoj prilici otvorena prema svetu.“

„Da, ali čujte, gospodaru Ruj – pa onda Vas svako može preduhitriti?!“ Goven se sasvim okrenuo u sedlu ka svom gospodaru.

„Ne, kažu da će Liduan dati ruku samo heroju. Znaš li ti u stvari šta je heroj, Govene?“

„Naravno – zašto gospodaru?“

„Voleo bih to da znam. – Elem: drugog muža je izgubila pre nekoliko godina. Pritom je još mlada. Zaklela se ili se zavetovala da će uzeti

samo čoveka koji bi prošao kroz ovu zmajevu šumu.”

„A izaslanik onomad na kraljevom dvoru – taj nije ništa znao o zmaju?”

„Ne, verovatno nije mogao; jer s njim sam razgovarao još za života drugog supruga Liduane, a zmaj se začudo pojavio tek pošto je obudovala.”

„Oh – pa to možda nije bilo tako davno?”

„Nije da nije. Vidiš to po stazi ovde, koju mi je minstrel tako tačno opisao. Ovo je nekada bio prometan put za Montefal. Danas, od kada se proširio strah od nemani, raste po njemu mahovina i žbunje, i kao što vidiš, prilično je zarastao.”

„Onda bi minstreleva priča o zmaju bila...” reče Goven, pa se prekide i oči mu opet potamneše. „Kada ste bili na dvoru i kada ste razgovarali s izaslanikom vojvotkinje?” dodade koji trenutak kasnije.

„Prošlo je osam godina otkad sam poslednji put bio na dvoru.”

„Osam godina!”, uzviknu Goven. „Meni je šesnaest. Dakle polovina mog života. U to vreme sam bio još dete.”

„Verovatno si to i danas, Govene”, reče Ruj, „iako si u perspektivi već vitez. Prođemo li do-

bro ovuda, bićeš i ti proglašen vitezom na vojvotkinjinom dvoru. Ipak, kao muž za nju, malo si mlad. Ja, pak, imam četrdeset godina, pa sam na ovom svetu više nego duplo duže od tebe. Kad si ti bio u pelenama, ja sam odavno bio vitez.“

Sasvim zbunjen Goven pogleda svog gospodara. Tek koji tren kasnije, takoreći, došao je do vazduha:

„Dvaput duže od mene na svetu – i još više...“, reče i dodade: „Ali Vi ćete uzeti vojvotkinju za suprugu, gospodare Ruj?!“

„To bi trebalo pre svega udesiti sa gmazom“, reče „banier“ i kratko se zasmija.

Konji su postojano napredovali ujednačenim korakom, po koju kratku deonicu kasom, pa bi se onda vrh crvenog bojnog koplja napred opet kretao lagano ravnomerno kao pre. Put je ostao isti kakav je bio, šuma je ćutljivo promicala mimo, trećeg i četvrtog dana kao prvog. Nije manjkalo potočića, u tim tihim prostranstvima već su se izdaleka ćuli kako ųubore. Put se polako peo, pa bi se isto tako polako spuštao i onda opet nastavljao ravno. Jedva je savijao, mogao se videti daleko: traka mahovine i kratke trave, nad njom traka plavog neba između krošnji drveća.